

Transparentność procesu lekarza

Od 10 czerwca 2016 r. obowiązują znowelizowane przez Sejm przepisy ustaw: kodeks postępowania karnego, ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta zwana potocznie „pakietem jawnościowym.” Celem znowelizowanej ustawy jest zwiększenie transparentności procesu karnego poprzez wzmocnienie konstytucyjnej zasady jawności rozprawy w postępowaniu karnym oraz powiązanie możliwości utrwalania i transmisji przebiegu rozprawy przez przedstawicieli środków masowego przekazu z jawnością jej przebiegu.

Środkiem wzmocnienia transparentności procesu karnego jest zapewnienie kontroli społecznej nad prawidłowością przebiegu postępowania poprzez rozszerzenie zasady dopuszczalności utrwalania i transmisji przebiegu rozprawy, co do której nie zapadło postanowienie o prowadzeniu jej z wyłączeniem jawności, przez media.

Zważywszy na to, że nie można wykluczyć, iż z uwagi na znaczne zainteresowanie opinii publicznej procesem, obecność znacznej liczby przedstawicieli środków masowego przekazu na sali rozprawy może utrudniać jej przebieg (ze względów techniczno-organizacyjnych lub porządkowych), przewidziano możliwość zarządzenia przez sąd opuszczenia sali rozpraw. Ponadto ustawa wprowadza (art. 360 k.p.k.) fakultatywne a nie obligatoryjne podstawy wyłączenia jawności rozprawy oraz możliwość wniesienia przez prokuratora wiążącego sąd sprzeciwu co do wyłączenia jawności rozprawy.

Prokurator – jako rzecznik interesu społecznego – może korzystać z tego uprawnienia tylko w obronie jawności jako zasady konstytucyjnej; jest przy tym również związany ustawowymi przesłankami wyłączenia jawności rozprawy. Celem ustawy jest również poszerzenie możliwości działania w procesie czynnika społecznego w postaci przedstawiciela społecznego. W tym celu przede wszystkim likwiduje się przejawy arbitralności sądu w dopuszczeniu przedstawiciela organizacji społecznej do udziału w sprawie. Dopuszczenie takie ma być zawsze obligatoryjne, jeżeli przynajmniej jedna ze stron wyrazi na to zgodę. Udział przedstawiciela społecznego ma być zatem uzależniony od zgody chociażby jednej ze stron, co jest uzasadnione tym, że ma on reprezentować interes odnoszący się do przedmiotu sporu między tymi stronami. Strona może w każdym czasie cofnąć wyrażoną zgodę, w razie braku zgody stron na udział przedstawiciela społecznego sąd wyłącza tego przedstawiciela od udziału w sprawie. Realizacja interesu wymiaru sprawiedliwości w związku z udziałem przedstawiciela społecznego ma być zapewniona w ten sposób, że sąd, niezależnie od stanowiska stron, będzie mógł z tego względu zawsze dopuścić przedstawiciela danej organizacji. Wprowadza się również zmianę, której celem jest ułatwienie profesjonalnym pełnomocnikom prowadzenie postępowań karnych. W celu usprawnienia i ułatwienia odbierania pism adresowanych do uczestników profesjonalnych – czyli obrońców albo pełnomocników będących adwokatami lub radcami prawnymi, ustawa umożliwia odbiór awizowanych przesyłek adresowanych do tych uczestników przez pełnomocników pocztowych.

Uzupełnieniem modyfikacji procedury karnej są zmiany w zakresie art. 40 ustawy z dnia 5 grudnia 1999 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty, regulującym tajemnicę lekarską. W obecnym stanie prawnym zakres tajemnicy lekarskiej jest ujęty zbyt szeroko uniemożliwiając często osobom najbliższym wobec zmarłego pacjenta dochodzenie roszczeń lub odpowiedzialności wobec osób, które mogły przyczynić się do śmierci pacjenta. Ujawnienie obiektywnych przyczyn śmierci pacjenta może również leżeć w interesie społecznym.

Pozwoli to osobom najbliższym na poznanie całokształtu okoliczności związanych ze stanem zdrowia pacjenta i może poprzedzać decyzję o ewentualnym skorzystaniu z przysługujących im środków prawnych. W efekcie w wielu przypadkach może to również spowodować uniknięcie konieczności wszczynania niepotrzebnego postępowania, gdyż już samo poznanie prawdy o okolicznościach śmierci pacjenta będzie wystarczające dla osób najbliższych. Dysponentem tej tajemnicy po śmierci pacjenta powinny być osoby najbliższe pacjentowi, które łączył z pacjentem węzeł szczególnego zaufania, tak aby nie zostały naruszone w sposób nieuzasadniony dobra osobiste pacjenta.

Osobom bliskim przysługuje również prawo sprzeciwu wobec zwolnienia z tajemnicy, w sytuacji, w której uznają one, że ujawnienie informacji objętych tajemnicą będzie stanowiło nieproporcjonalne i nieuzasadnione naruszenie dóbr osobistych. **Wówczas do zachowania tajemnicy lekarskiej wystarczający jest sprzeciw choćby jednej z osób bliskich z kręgu osób określonych w ustawie, mimo że pozostałe osoby bliskie mogą wyrażać zgodę na ujawnienie informacji.**